

Nr 17

Utlåtande i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar rörande anslag till stipendier jämte i ämnena väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln hemställt, att riksdagen måtte för budgetåret 1957/58 anvisa bl. a.

till Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Stipendier ett reservationsanslag av 94 800 kronor (punkt 22, s. 88—89),

till Veterinärhögskolan: Stipendier ett anslag av 66 000 kronor (punkt 64, s. 192—193) samt

till Skogshögskolan: Stipendier ett anslag av 51 600 kronor (punkt 159, s. 423—424).

I samband med dessa anslagspunkter har utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen I: 189 av herr *Mogård m. fl.* och II: 165 av herr *Regnéll m. fl.*, i vilka motioner yrkats, att nyssnämnda anslag skall uppräknas med respektive 7 000, 4 200 och 4 200 kronor till respektive 101 800, 70 200 och 55 800 kronor.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet — liksom motionärerna — hänvisa till redogörelsen i motionen II: 163.

1:o) Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Stipendier

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök har hemställt, att anslaget skall upptagas med oförändrat belopp av 89 400 kronor.

I detta sammanhang har departementschefen anmält ett av *Sveriges förenade studentkårer* den 31 augusti 1956 avgivet förslag angående doktorand- och licentandstipendierna vid högskolorna under jordbruksdepartementet. I förslaget hemställes dels att anslagen till ifrågavarande stipendier skall ökas, så att dessa till antal och storlek kan väntas få samma rekryteringsfrämjande effekt, som avsågs, då de inrättades år 1947, dels att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att såsom anslag till stipendier för främjande av högre studier vid ifrågavarande högskolor för budgetåret 1957/58 upptaga ett belopp av tillhoppa 84 400 kronor.

Vidare har *Sveriges akademikers centralorganisation* i framställning den 30 oktober 1956 hemställt, att anslagen till doktorand- och licentandstipendier skall ökas, så att dels deras ursprungliga realvärde återställes och därutöver en viss höjning av realvärdet kommer till stånd, dels antalet stipendier kommer att stå i samma relation till antalet avlagda primärexamina som vid stipendiernas inrättande år 1947.

Departementschefen har anfört följande.

»Med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna torde beloppet för vart och ett av elevstipendierna böra höjas med 200 kronor till 2 400 kronor. Detta föranleder en kostnadsökning med $(27 \times 200 =)$ 5 400 kronor. Vad här- efter angår de av Sveriges förenade studentkårer och Sveriges akademikers centralorganisation framförda förslagen, torde desamma komma att upp- tagas till behandling i samband med pågående utredningsarbete angående det högre undervisningsväsendets upprustning i olika avseenden.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit synes anslaget för nästa bud- getår böra uppföras med ett belopp av $(89\,400 + 5\,400 =)$ 94 800 kronor.»

Utskottet. För högre vetenskapliga studier vid de under jordbruksdepar- tementet hörande högskolorna finnes f. n. sammanlagt sex doktorandstipen- dier och tio licentandstipendier. I motionerna I: 189 och II: 165 har yrkats, att stipendiebeloppen skall höjas från 6 000 respektive 3 000 kronor till 7 400 respektive 3 700 kronor.

Med anledning härav vill utskottet erinra om att statsutskottet i sitt utlå- tande 1957: 63 under anslagspunkten Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier behandlat motions- vis framförda yrkanden om inrättande vid universiteten och vissa högsko- lor av ytterligare licentand- och doktorandstipendier samt om höjning av stipendiebeloppen. Därvid har statsutskottet framhållit bl. a. att utskottet, som liksom chefen för ecklesiastikdepartementet vill understryka betydelsen av ifrågavarande stipendieverksamhet, funnit det angeläget att en successiv ökning av antalet stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier kommer till stånd. Statsutskottet har förutsatt, att det förslag i ämnet, som är att förvänta från 1955 års universitetsutredning, snart skall göra det möj- ligt för statsmakterna att taga ställning till samtliga med berörda problem sammanhängande frågor.

De synpunkter, som statsutskottet sålunda anfört, delas av jordbruksut- skottet. Med hänsyn härtill och då ifrågavarande stipendier bör behandlas likformigt, anser jordbruksutskottet, att nämnda synpunkter skall vara väg- ledande även vid bedömning av de i förevarande motioner framförda yrkan- äna. Vid sådant förhållande är jordbruksutskottet icke nu berett att bi- träda vad beträffande detta anslag yrkats i motionerna I: 189 och II: 165. Jordbruksutskottet ansluter sig till Kungl. Maj:ts framställning under an- slagspunkten och tillstyrker, att ett belopp av 94 800 kronor skall upptagas för ändamålet under nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställ- ning samt med avslag å motionerna I: 189 och II: 165, såvitt nu är i fråga, till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruks- försök: Stipendier* å riksstaten för budgetåret 1957/58 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 94 800 kronor.

2:o) Veterinärhögskolan: Stipendier

Styrelsen för veterinärhögskolan har i skrivelse hemställt, att anslaget skall höjas med 12 000 kronor. Beloppet är avsett för en ökning av antalet doktorandstipendier från tre till fem. Till stöd för detta förslag anföres, att ett relativt stort antal yngre vetenskapsidkare beräknas komma att under de närmaste åren vid högskolan framlägga avhandlingar för vinnande av veterinärmedicine doktorsgrad. Beträffande såväl doktorand- som elevstipendierna förutsätter högskolestyrelsen, att desamma skall utgå med enahanda belopp, vartill motsvarande stipendier vid universiteten och andra högskolor må bestämmas.

Med anledning av vad riksdagens jordbruksutskott uttalat i sitt utlåtande 1956: 17 upptager högskolestyrelsen i detta sammanhang vidare frågan om att avskaffa de obligatoriska inskrivnings- och examensavgifter, vilka f. n. uttages av de studerande vid högskolan. Ifrågavarande avgifter utgår med 50 öre respektive 15 kronor. Sammanlagt uppgick avgifterna under budgetåren 1951/52—1955/56 till i genomsnitt omkring 20 respektive 1 000 kronor. Beträffande avgifternas användning har i Kungl. Maj:ts brev den 18 oktober 1940 föreskrivits att desamma, benämnda kollegiekassan, må disponeras av lärarkollegiet för bestridande av kostnader för representation samt av utgifter för underhåll av tavlor, böcker o. d., vilka såsom gåvor överlämnats i kollegiets vård, ävensom för ändamål av likartat slag, vartill anslag av statsmedel icke kan påräknas. För egen del anser högskolestyrelsen, att ifrågavarande avgifter näppeligen kan anses betungande för de studerande. Med hänsyn härtill och då lärarkollegiets enskilda ledamöter rimligen icke bör belastas med kostnader, vilka hittills kunnat bestridas ur kollegiekassan, såsom doktorsdiplom, insignier till hedersdoktorer samt vissa representationskostnader m. m., hemställes, att kollegiet måtte såsom hittills medgivas rätt att disponera över avgifterna. Skulle detta icke låta sig göra föreslår högskolestyrelsen, att högskolan skall erhålla kompensation för den indragna kollegiekassan genom att i omkostnadsstaten upptages ett årsanslag å minst 1 000 kronor att disponeras på enahanda villkor som nämnda kassa.

Departementschefen har slutligen erinrat om de under lantbrukshögskolans stipendieanslag redovisade förslagen av *Sveriges förenade studentkårer* och *Sveriges akademikers centralorganisation*. Såsom framgår av vad där anfördes, berör dessa förslag jämväl veterinärhögskolan.

Departementschefen har anfört följande.

»Med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna torde elevstipendierna böra höjas med 200 kronor till 2 400 kronor. Detta medför en ökning av medelsbehovet med 4 000 kronor.

Högskolestyrelsens yrkande om ökning av antalet doktorandstipendier kan jag icke biträda. Denna fråga liksom nyssnämnda organisationers förslag torde komma att upplagas vid pågående utredningsarbete angående det högre undervisningsväsendets upprustning i olika avseenden. Jag är icke

heller beredd att nu taga ställning till frågan om avskaffandet av de obligatoriska inskrivnings- och examensavgifterna vid högskolan. Om dessa avgifter skall bibehållas eller ej, synes böra avgöras först i samband med att samma spörsmål tages upp till behandling beträffande andra högskolor.

Vid bifall till vad jag sålunda anfört behöver förevarande anslag höjas med nyssnämnda belopp av 4 000 kronor till 66 000 kronor för nästa budgetår.»

Utskottet. Under återopande av vad utskottet framhållit under punkten 1:o) tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förevarande framställning om en medelsanvisning av 66 000 kronor. Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 189 och II: 165, såvitt nu är i fråga, till *Veterinärhögskolan: Stipendier* å riksstaten för budgetåret 1957/58 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 66 000 kronor.

3:o) Skogshögskolan: Stipendier

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut har i skrivelse hemställt, att därest icke en höjning av högskolestipendier över huvud kommer i fråga på grund av penningvärdets fall eller av annan orsak, ifrågavarande anslag skall uppföras med ett oförändrat belopp av 48 800 kronor.

Departementschefen har erinrat om de under lantbrukshögskolans stipendieanslag redovisade förslagen av *Sveriges förenade studentkårer* och *Sveriges akademikers centralorganisation* angående ökade anslag till doktorand- och licentiestipendier. Såsom framgår av vad där anfördes, berör detta förslag jämväl skogshögskolan.

Departementschefen har anfört följande.

»Med anledning av levnadskostnadernas fördyring synes elevstipendierna böra höjas något. Jag förordar därför, att anslaget på grund härav uppräknas med 2 800 kronor. Jag är däremot icke beredd att nu biträda Sveriges förenade studentkårers och Sveriges akademikers centralorganisations förslag, då dessa kommer att upptagas till behandling i samband med pågående utredningsarbete angående det högre undervisningsväsendets upprustning i olika avseenden.»

Utskottet. Utskottet, som får hänvisa till sina uttalanden under punkten 1:o), har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och hemställer således,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 189 och II: 165, så-

vitt nu är i fråga, till *Skogshögskolan: Stipendier* å riksstaten för budgetåret 1957/58 under nionde huvudtiteln anvisat ett anslag av 51 600 kronor.

Stockholm den 11 april 1957

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR GUSTAFSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Anderberg*, Nord, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Hansson*, Eskilsson, Sigfrid Larsson, Kristiansson, Franzén och Hedström;

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Jacobson* i Vilhelmina, Hæggbloom*, Ahlsten*, Jonsson i Strömsund, Arweson, Wahrendorff*, Franzén i Motala, Johansson i Öckerö och Hedin.

* Ej närvarande vid justeringen.